

Preek over Marcus 1,40-45 – De levende God haat de dood (preek in de lijdenstijd)

Orde van dienst

Voorzang: Psalm 81, 1 en 2
Votum en Groet
Zingen: Psalm 81, 8 en 9
Lezing van de wet of vermaning uit het Nieuwe Testament
Zingen: Gezang 7
Gebed om het licht van de Geest
Lezen: Jesaja 53 en Mattheus 12,15-21
Zingen: Gezang 179, 1. 2 en 3
Verkondiging van Marcus 1,40-45
Zingen: Gezang 259
Dankzegging en voorbeden
Collecte
Zingen: Gezang 416

Gemeente van onze Heer Jezus Christus!

Vorige week keken we naar dit Bijbelgedeelte tegen de achtergrond van de uitzending van Ytje van der Veen naar Indonesië, waar ze gaat werken in dienst van de Leprazending. En we werden getroffen door de overeenkomsten tussen de leprapatiënten van nu met de melaatsen uit de tijd van de Bijbel.

Vooraf de manier ook waarop ze behandeld worden.
Weggeduwd naar de rand van de samenleving.
Buiten de kring gestoten.
Dat er voor hen geen plaats meer is tussen de mensen.
Wat een triest bestaan.

Maar toen ik mijn preek af had, vond ik toch dat er teveel was blijven liggen.
En misschien had u dat gevoel ook wel.
Want deze geschiedenis roept toch nog wel wat vragen op.
Vorige week viel alle nadruk op de liefde van Jezus.
We zagen hoe hij vol ontferming zijn hand uitstak en een brug sloeg naar de melaatse man.
Dat raakte ons.
En dat was voor ons een oproep om een warm hart te hebben voor mensen in nood.
Met name voor mensen aan de rand, die niet meer meetellen.
Lepralijders – maar dichterbij huis ook al die mensen waar nagenoeg niemand zich om bekommert: asielzoekers, asocialen, psychiatrische patiënten e.d.

Maar na dat gebaar van verbondenheid doet Jezus dingen en zegt Hij dingen, die vragen oproepen.
We lezen dat Jezus de melaatse onmiddellijk wegstuurt.
En dan is dat heel rustig vertaald.
Want eigenlijk staat er zoiets dat Jezus hem eruit gooit.
Marcus gebruikt hier hetzelfde woord als wanneer hij vertelt dat Jezus demonen uitdrijft.
En Hij doet dat, vertelt Marcus, met een strenge vermaning.
Op hardhandige manier wijst Jezus de melaatse de deur: *En nu wegwezen, jij!*
Vreemd is dat.
Dat past toch zo weinig bij die liefde, waarmee Jezus de man van zijn melaatsheid verlost.

Maar dat is nog niet alles.
Jezus geeft hem een opdracht mee.
Hij moet zich aan de priester tonen en het offer brengen dat de wet van Mozes voorschreef in die situatie.

Maar bovendien legt Jezus hem dan een spreekverbod op.
Hij verbiedt het de man nadrukkelijk rond te bazuinen wat er allemaal met hem gebeurd is.
Hij moet zich absoluut stil houden.
Mond dicht! zegt Jezus.
Zwijg over wat je is overkomen!

En ook dat is vreemd, vindt u niet?
Waarom vraagt Jezus dat van de man?
Zoiets kun je toch niet voor je houden?
Dat blijkt ook wel.
Het lukt de man helemaal niet om te doen wat Jezus van hem vraagt.
Maar wat zou dat?
Wat had Jezus voor met zijn spreekverbod?

Nu, op die twee vragen wil ik vanmorgen nader ingaan.
Waarom wijst Jezus de melaatse zo streng de deur, nadat Hij hem eerst zo liefdevol had genezen?
En waarom wil Jezus dat de man zijn mond houdt over zijn genezing?

Waarom gooit Jezus de melaatse bij wijze van spreken de deur uit?
Om dat te begrijpen moet ik wat meer vertellen over de betekenis van melaatsheid.
En waarom het de melaatsen verboden was om tussen de mensen te leven.
Dan moeten we allereerst bedenken, dat dit geen regeltje van mensen was.
Kijk, dat leprapatiënten verstoten zijn, dat hebben mensen bedacht.
Daar zit ongevoeligheid en bijgelovigheid van mensen achter.
Dat is dus een uiting van menselijke hardheid of domheid.

Maar dat melaatsen niet in de dorpen en steden van Israël mochten komen, dát was een voorschrift van God!
Dat had God zelf zo geregeld.
Zo had Hij dat laten vastleggen in de wetten die Mozes aan Israël had meegegeven.
En niet zomaar ergens in de kleine lettertjes.
Nee, daar had God uitgebreid over gesproken.
In het boek Leviticus worden daar twee ellenlange hoofdstukken aan gewijd (13v).
Tot in de puntjes is vastgelegd hoe Israël met melaatsheid om moest gaan.

Waarom?
Wat was er in Gods ogen dan zo erg aan melaatsheid?
Zo erg dat de melaatsen niet bij hun volk mochten wonen en – wat nog vele malen ingrijpender was – zich niet in Gods huis mochten vertonen.
Er is wel gezegd dat melaatsheid een bijzondere straf van God was.
En inderdaad lezen we in het OT wel over mensen, die zo door God gestraft zijn.
Mirjam bijvoorbeeld, de zuster van Mozes.
Zij werd geslagen met melaatsheid, toen zij zich verzette tegen het leiderschap van haar broer.
Een week lang was zij melaats en moest ze buiten het tentenkamp van Israël blijven.
En Gehazi, de knecht van Elisa, werd melaats als straf voor zijn leugen en omdat hij tegen Gods uitdrukkelijke wil een beloning had aangenomen van de genezen Naäman.

En een wat minder bekend verhaal misschien is hoe één van de koningen van Juda ook met melaatsheid is gestraft – koning Uzzia.
Van deze koning vertelt de Bijbel dat hij de HEERE diende met een vroom hart.
En hij werd ook rijk gezegend met macht en aanzien.
Maar toen hij machtig geworden was, vertelt de Bijbel (2 Kron. 16,16vv), werd zijn hart zo hoogmoedig dat hij God ontrouw werd.

Hij werd zo hoogmoedig, dat hij meende het recht te hebben zomaar de tempel binnen te mogen gaan.

Waar alleen de priesters mochten komen en voor God mochten verschijnen, daar wilde hij ook toegang hebben.

Zou een priester voor hem een offer brengen?

Zou de koning zelf niet het reukoffer in de tempel aan mogen steken?

En zo dringt hij op een kwade dag de tempel binnen.

Maar de hogepriester probeert hem dan met tachtig priesters tegen te houden.

Dan wordt koning Uzzia vreselijk kwaad.

Maar terwijl hij nog met wierookvat in de hand staat, wordt hij ter plekke melaats, te beginnen bij zijn voorhoofd.

Als hij dat merkt vlucht hij de tempel uit.

God heeft hem met een geweldige slag getroffen.

Tot aan zijn dood bleef hij melaats en moest hij apart wonen.

Hij is zelfs apart begraven.

Hij kreeg geen plek in het familiegraf van het koningshuis van Juda.

Zo zijn er dus verscheidene verhalen over mensen, die door God met melaatsheid gestraft werden.

Toch kun je niet zeggen dat in de Bijbel melaatsheid altijd straf op de zonde was.

Oké, is vaak gezegd, laat melaatsheid dan niet altijd een straf zijn op een concrete zonde.

Maar melaatsheid is wel een symbool voor de zondigheid van de mens.

Zoals een melaatse van top tot teen met vieze zweren is bedekt, zo staat de mens – elke mens – bedekt met zonden voor God.

De melaatsheid, wordt dus wel gezegd, is beeld voor de zonde van alle mensen.

Maar dat is de vraag.

In Leviticus wordt de melaatsheid besproken in het kader van de wetten op onreinheid.

En het is opvallend dat onreinheid vrijwel altijd te maken heeft met de dood.

In de wetten op de onreinheid heeft God aan Israël duidelijk willen maken, dat het niets, maar dan ook niets te maken moet willen hebben met de dood en alles wat daarmee samenhangt.

Want ze zijn het volk van God, die de God is van het leven.

En de dood is Gods grote vijand.

Om dat Israël in te prenten heeft God hen de wetten op onreinheid gegeven.

Daarom mochten ze geen onreine dieren eten, waaronder nogal wat aaseters – beesten die leven van de dood.

En ook de wetten op de melaatsheid passen hier bij.

Waarom?

Omdat de melaatsheid gekenmerkt werd door een witachtige huiduitslag.

En die huiduitslag gaf de patiënt het voorkomen van een dode, een levend lijk!

Zo was deze ziekte als geen andere symbool voor de dood.

Daarom moesten de melaatsen ook rouwkleding dragen.

En bij genezing moesten ze de zelfde reinigingsmiddelen gebruiken die ook dienden voor de reiniging van mensen, die een dode hadden aangeraakt.

Een melaatse is dus een symbolisch dode, die daarom geen plaats heeft in het volk van de God van het leven.

Dan nu weer terug naar Marcus 1.

De melaatse, die bij Jezus kwam, terwijl hij in de synagoge was – die hoorde daar dus niet.

Het was hem door God zélf verboden om daar te komen.

Door zijn ziekte viel hij als het ware onder de tucht van God.

En daarom was hij tijdelijk, zolang de ziekte duurde, verbannen uit de gemeenschap van Gods volk.

Hoe durft de man het eigenlijk aan om zich daar te vertonen?
Het is gewoonweg schokkend dat hij doordringt tot in de synagoge.
Daar past maar één reactie bij: *wegsturen die man!*
En laat je nooit meer zien, zolang je zo melaats bent.

Tegen die achtergrond is het extra verrassend, dat Jezus dat niet doet.
Tenminste niet meteen.
Hij raakt de man aan.
De man, die door mensen en door God verstoten is, raakt Hij aan.
En daarmee heft hij de ban op.
Dat hoorden we vorige week.
De oorzaak van zijn gedwongen isolement wordt weggenomen.

Maar dan is er toch nog die felle reactie.
Dan hoort de man toch nog hoe Jezus hem scherp en streng de deur wijst.
Dus niet meteen, maar het gebeurt toch wel.
Waarom?

Omdat Jezus niet gekomen is om de wet van God op losse schroeven te zetten, maar om die te vervullen.
Jezus, de mens zoals God hem bedoelde – zo zagen we Hem vorige week.
Nu, die mens wordt gekenmerkt door volledige overgave aan God en zijn wet.
Zeker, met ontferming bewogen heft Jezus het isolement van de melaatse op.
Maar laat hij zich verder dan exact houden aan de wet van Mozes.
Laat hij niet eerder weer zijn plek onder de mensen innemen, dan nadat hij precies gedaan heeft wat God in zijn wet daarover heeft voorgeschreven.
Jezus loopt daar niet dwars door heen.
De God die Jezus dient is geen ander dan de God die Mozes zijn regels gaf.
Dat zal niemand mogen denken.
De God van het OT is geen ander dan de God van het NT.

Dat Jezus zo streng de gereinigde melaatse naar de priester stuurt om zich door de priester rein te laten verklaren – dat zal hun, de priesters, tot een getuigenis zijn.
Daardoor zal duidelijk worden dat Jezus niet iemand is, die zomaar alle taboes doorbreekt en Gods heilige wetten aan zijn laars lapt.
Jezus staat er op dat alles verloopt volgens het voorgeschreven ritueel.
Zoals God het bevolen heeft, zo moet het ook gebeuren.

Maar dan is er nog die tweede vraag.
Waarom dat spreekverbod?
Waarom bindt Jezus de gereinigde melaatse op het hart daarover zijn mond te houden?
Ja, dat is heel typisch.
En dit is niet de enige keer, dat Jezus dat van mensen vraagt.
Bij diverse gelegenheden heeft Hij er op aangedrongen dat mensen zouden zwijgen over wat hen dankzij Jezus overkomen is.
En demonen, die Hij uitdrijft, verbiedt Hij om Hem als Messias bekend te maken.

Is dat niet merkwaardig?
Zouden wij het niet hebben gebruikt als reclame voor Jezus en zijn zaak?
Is het niet een enorme propaganda als de gereinigde melaatse aan ieder die het maar horen wil laat weten wat hij aan Jezus te danken heeft?

Maar Jezus wil zulke reclame niet.
De evangelist Mattheus, die ook vertelt hoe Jezus aan mensen die Hij genas ten strengste verbood dat uit te bazuinen, legt een verband met een woord van Jesaja.

Hij ziet Jezus als de Knecht van Jahwe waar Jesaja meer dan eens over spreekt.
En van wie Jesaja zegt, dat niemand zijn stem op de pleinen horen zal.
Hij is niet iemand die schreeuwerig en dikdoenerig om aandacht vraagt.
Jezus hoeft niet zo nodig reclame voor zijn optreden.
Dat werkt maar averechts.
Dan komen de mensen alleen maar af op stunts.

Kijk, genezingen zijn uitingen van het Koninkrijk van God dat binnenbreekt in onze werkelijkheid.
Als onze broeders en zusters uit evangelische kringen daar ook vandaag verwachtingsvol naar uitkijken – vaak meer dan dat onder ons het geval is – dan doen ze dat m.i. terecht.
Waarom zou God onder ons en vandaag niet doen, wat Hij deed in de dagen van Jezus en de apostelen?
Zijn macht is vandaag toch niet minder dan toen?

Maar tegelijk kan dat gevaarlijk worden.
Genezingen zijn inderdaad wel uitingen van het Koninkrijk van God dat binnenbreekt in onze geschonden werkelijkheid.
Maar tegelijk verbergen ze het geheimenis van de Koninkrijk van God.
Wie alleen maar over het wonder spreekt en alleen maar oog voor het wonder heeft, ziet voorbij aan datgene waar het om gaat.
Jezus richtte tekenen op.
Want een genezing bewijst op zichzelf nog helemaal niets.
Er zijn zoveel wonderdoeners van vroeger en nu die dat op hun naam hebben staan.
Daarmee kan je geen reclame maken voor de zaak van God.
Meestal kun je maar beter zwijgen.
Anders ontstaan er alleen maar misverstanden.
Bijvoorbeeld het misverstand dat Jezus alle zieken zal genezen.
Of dat Hij het rijk van God komt vestigen met macht en geweld.

Maar dat is nu juist niet de weg waarlangs het Rijk van God komt.
De Koning van dat Rijk kiest voor het kruis.
Hij kiest voor de weg van vernedering en verwerping.
Hij kiest voor het lijden.

Denk aan de manier waarop Hij de melaatse reinigde.
Hij raakt hem aan.
Hij slaat een brug naar de verstotene.
Daarmee neemt hij de onreinheid van de melaatse weg.
Ik zei het vorige week al: normaal bracht de melaatse bij aanraking alleen maar zijn onreinheid op anderen over.
Hij raakte eigen onreinheid niet kwijt, maar belastte anderen ermee.

Maar als Jezus de melaatse aanraakt, wordt deze rein.
Jezus reinheid deelt zich aan de ander mee.
Het gevolg is echter wel, dat de onreinheid van de melaatse wel op Jezus overgaat.
Want Jezus is de door Jesaja aangewezen knecht, die onze onreinheid overneemt.
De knecht des HEREN, die zelf zo afstotelijk wordt als een melaatse, een door God geplaagde, voor wie men het gezicht verbergt.

Wat een wonderlijke ruil vindt hier plaats.
En zo komt juist Jezus zelf in het isolement.
Onbegrijpelijk dat dat de knecht des HEREN overkomt.
Onbegrijpelijk dat zoiets de Koning van Gods rijk overkomt.
Wat een wonderlijke ruil!

We zien het in deze geschiedenis ook gebeuren.
De melaatse komt uit het niemandsland, waar niemand woont, aan de rand van de samenleving.
Hij wordt door Jezus gereinigd.
Hij brengt het voorgeschreven offer, dat hem de toegang ontsluit tot het leven onder de mensen.
En – wat het belangrijkste is – tot een leven met God.
Hij mag weer mee doen aan de tempeldienst.
Hij kan zich weer in de kerk vertonen.
De samenkomsten van Gods volk rondom de God van het leven zijn voor hem geen verboden terrein meer.
De tucht is opgeheven.
Hij mag weer in alles meedoen.

Maar dan horen we dat hij toch zijn mond niet kan houden.
Wat hem overkomen is, is ook zo ingrijpend.
Hoe kan hij de naam van Jezus verzwijgen.
Hij wordt een levende getuige van de Heiland.
Hij heeft iets met Jezus beleefd dat zich niet laat onderdrukken.
Hij wordt als vanzelf zending, evangelist.

Maar dat heeft nu juist het effect dat Jezus niet beoogde.
Een overweldigende belangstelling.
Zo overweldigend, dat Jezus zich niet meer in de stad kan vertonen.
En het einde van het verhaal is, dat Jezus zich buiten ophoudt in de eenzame plaatsen.
Jezus komt in het isolement terecht, waaruit Hij de melaatse verlost had.
En dat is een voorspel van de meest eenzame plaats waar Hij terecht komt: aan het kruis.
Daar wordt Hij getroffen door de ban van God.
Getuchtigd door God.
In het meest volstrekte isolement – van God en mensen verlaten.
Om juist zo en juist daar de reiniging te voltrekken, waardoor allen die zich tot Hem wenden voorgoed thuis zijn in het Rijk van God.
Een wonderlijke ruil!

Het lijden van Jezus tekent zich hier al af.
Ja, op die eenzame plaatsen komen mensen van alle kanten op Hem af.
Maar is het om Hem of om wat Hij geven kan?
Juist die valse verwachtingen maken Hem daar des te eenzamer.
De vraag die dit verhaal oproept is: Willen wij getuigen zijn van de lijdende knecht van de HEERE?
Want een ander getuigenis van Jezus geldt voor Hem niet. AMEN.